

Violeta ZONTE

Mitul eternei reîntoarceri în spectacolul „Cleopatra a șaptea”

Textul cunoscutului dramaturg contemporan Horea Gârbea dobândește prin regizorul Bogdan Ulmu o remarcabilă „convertire spectaculară”, capătând noi sensuri și semnificații. Domnul Ulmu își construiește cu subtilitate și rafinament arhitectura regizorală, pornind de la o meditație originală asupra dialecticii istoriei. Prin ignoranța și înconștiența lor, oamenii transformă istoria în același coșmar repetat la infinit. În această dimensiune, timpul istoric ilustrează *in aeternitas*, mitul „eternei reîntoarceri” postulat de Fr. Nietzsche. Spectacolul Naționalului timișorean debutează cu imaginea broaștei țestoase, care traversează scena. Acest semn teatral cunoaște o simetrie regizorală, în sensul că și finalul spectacolului este marcat de drumul aceleiași broaște; dar de data aceasta cu o lumânare aprinsă, amplasată în mijlocul carapacei. Dovedind o reală cultură filosofică, regizorul reactualizează scenic tezele lui Zenon din Elea. Școala eleată se remarcă în istoria filosofiei prin metafizica Unului, prin aparența mișcării și devenirii și prin aporiile sale celebre. Expresie a cugetării metafizice, cea mai cunoscută aporie susține că: Ahile cel iute de picior nu poate ajunge broasca țestoasă. Preluând aceste motive, regizorul își construiește spectacolul pe înșelătoarea paradigmă Tradiție / Inovație. În realitate, istoria nu cunoaște nici o schimbare sau evoluție – idee ilustrată scenic prin lumânarea aprinsă de pe carapacea broaștei țestoase. Decorul spectacolului ilustrează și el acest principiu, prin existența unui pat mare așezat în mijlocul scenei; subtextul regizoral fiind unul singur: de secole soarta lumii se hotărăște în alcovuri sau în budoare. Mai marii lumii, indiferent de timp sau de spațiu, sunt dominați de aceeași slăbiciune a simțurilor, de aceeași păgubitoare senzualitate. O altă trăsătură comună, este teama atavică de a nu fi detronați și uciși. Dialectica trecut–prezent este sugerată și de videoproiecția din fundalul scenei, cu imagini din filmul *Cleopatra* în interpretarea lui Elizabeth Taylor și Richard Burton. Regizorul fiind interesat de problematica etern-umană, din spatele personajelor istorice. De aceea, Cleopatra a Șaptea este una dintre reginele „exemplar-identice”, ce au domnit asupra Egiptului (și toate s-au sinucis lăsându-se mușcate la sân de vipere). Simbolul pisicii, ca animal sacru al Egiptului, este prezent lângă patul desfătărilor. Eleganța și grația felinei evidențiază metafizica egipteană în opoziție cu mercantilismul civilizației romane. La care se adaugă fantezia regizorală – metamorfozării și ascunderii presupusului amant în forma unei pisici. Aducerea lui Cassius asemeni unei mumii pe o targă improvizată ilustrează într-o cheie tragicomică, amurgul spiritului. Actorii Luminița Stoianovici și Cristian Szekeres interpretează celebrul cuplu: Cleopatra–Cezar. Remarcam o valoare artistică egală, ceea ce le permite sincronizarea și chiar telepatia gesturilor scenice. Predominanța regizorală spre evaziunea ludică, transfigurează creator jocul actorilor. Patul nu e spațiul fremătărilor erotice, ci terenul de joacă a celor doi suverani reînțorși în perioada

de copilărie a omenirii. Se mai remarcă libertatea și fantezia debordantă a actorilor, dispuși să se lase în voia improvizației scenice. Spectacolul este definit printr-un comic subtil și rafinat, adresat prin excelență spiritelor cultivate. Ca o expresie a ironiei istoriei, actorii caricaturizează ipostazele regale clasice prin mișcări și atitudini corporale. Peste tot spațiul scenic se revarsă „parfumul omenescului”, a normalității bunului-simț. Este tot ce rămâne din om peste secole și peste gloria apusă a marilor imperii. Lectura regizorală ne trimite cu gândul la maxima ecleziastică: „*Ceea ce stă va mai fi. / Nu e nimic nou sub soare*”. Demn de reținut este păstrarea unui remarcabil ritm scenic interior și valoric, fără de care spectacolul nu și-ar putea menține unitatea și organicitatea. Figurația realizată de studenții anului II ai secției de Actorie a Universității de Vest din Timișoara este rezultatul fanteziei și generozității regizorale. Studenții-actori: Silviu Văcărescu, Claudiu Dogaru, Bianca Fodor, Anastasia Suru își asumă sarcinile și indicațiile primite. Le remarcăm seriozitatea și inovația jocului în cheie comică, la care se adaugă și o promițătoare plasticitate scenică. Dansurile interpretate „se decupează” atât în ritmuri clasice (egiptene), cât și în cele contemporane. Silviu Văcărescu interpretează un Antoniu lamentabil de somnoros, și „încremenit în proiect”. Muzica compusă de Zsolt Barabasi, aduce un surplus important construcției scenice. Muzica redă dialectica Tradiție / Inovație, printr-o eclectică împletire a motivelor orientale cu ritmurile moderne. Finalul ne îndeamnă încă o dată la o stoică meditație asupra ireversibilității timpului – nuanță redată de regizor prin morțiile succesive și printr-o ultimă proiecție de un alb imaculat. Pustiul și indefinirea culorii, sugerând nisiparea destinelor umane într-un veritabil deșert al timpului.

Teatrul Național Timișoara – Cleopatra a șaptea de Horia Gârbea. Regia: Bogdan Ulmu. Scenografia: Krisztina Nagy. Muzica: Zsolt Barabasi. Distribuția: Luminița Stoianovici (Cleopatra), Cristian Szekeres (Cezar), Silviu Văcărescu (Antoniu), Bianca Fodor (Doamna de companie I), Claudiu Dogaru (Brutus), Anastasia Suru (Doamna de companie II). Data premierei: 27 noiembrie 2004.

